

Рудомьотов Р. С.,

*аспірант кафедри соціальної філософії та управління
Запорізького національного університету*

Ель Гуессаб К.,

*кандидат філософських наук,
доцент кафедри соціальної філософії та управління
Запорізького національного університету*

СУТНІСНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ФІЛОСОФІЇ ОСВІТИ

Складні процеси соціальних змін у державі вимагають нового розуміння сутності філософії освіти як унікального суспільного явища.

Освіта є одною з базових категорій, через яку визначається сутність педагогічної науки. А у загальному сенсі освіта виступає як форма соціальної та культурної практики.

Аналіз розвитку філософії протягом усієї історії людства свідчить, що філософія завжди цікавилася проблемами освіти та виховання, а теорія освіти та виховання завжди орієнтувалися на певну філософську концепцію. Ми виходимо із позиції, висловленої В.І. Паршиковим, про те, що філософія представляє не лише глибоку рефлексію інституту освіти, а й постійно формує цінності та ідеали на перспективу. «Історія педагогіки є відображенням історії філософії (і навпаки)» [2, с. 15].

У рамках філософського осмислення світоглядно-ціннісні основи сучасної освіти розробили та обґрунтували такі вчені, як В.П. Андрущенко, Т.Ф. Бірюкова, Б.В. Братанич, В.Г. Вікторов, В.В. Горшкова, К.В. Корсак, В.Г. Кремінь, Н.Д. Култаєва, В.С. Лутай, М.І. Романенко, Т.С. Троїцька, І.Г. Фомічова, Н.В. Щубілکا та інші.

Як категорії педагогіки, поняття «освіта», «виховання» і «навчання» пов'язані з низкою інших категорій філософії, у першу чергу, з такими, як «розвиток» і «формування». Поняття «освіта» вперше введено в педагогічну науку І.Г. Песталотці (1746-1827 рр.). На його думку, освіта – це процес формування певного образу. На сьогодні термін освіта використовується в декількох значеннях: 1) як цінність конкретної людини і суспільства в цілому; 2) як процес придбання знань і оволодіння практичними методами; 3) як система або соціальний інститут і 4) як результат навчання [2, с. 12].

Термін «філософія освіти» вчені насамперед пов'язують із системністю, але як особливий тип філософської системності, який не просто перенесений із загальної філософії, а сформований у площині освітньо-галузевої проблематики.

Філософія освіти досліджує сутність, структуру і динаміку освіти як соціально організованого каналу поза біологічного наслідування. Проблемне поле філософії освіти розкривається в дослідженні: сутності освіти, чинників еволюції освіти, зміни освітніх парадигм, а також проблем взаємодії людини і суспільства в освіті [3, с. 13].

Помилкове уявлення про філософію освіти, як про якийсь вищий рівень у теорії освіти впливає з невірною уявленням про відношення філософії до інших наук, в якому вважається, що у філософії одна єдина функція – узагальнення даних всіх наук, формування найзагальніших уявлень про світ, людину та її місце у світі. Це помилка щодо філософії корениться в помилковому розумінні генези окремих наук, що полягає в міфі про відгалуження різних наук від філософії в процесі історії людства, а тому і необхідність, в силу власної обмеженості, в якійсь відмінній від цих самих наук (філософії) для зведення (синтезу) цього різноманіття окремих змістів в єдине знання про світ, людину, тощо.

Саме це нерозуміння філософії та теоретичного пізнання зумовлює вважати, що філософія займається узагальненням чужого їй матеріалу, бо свого немає і, що самі окремі науки мають потребу у філософії для визначення найзагальніших теоретичних положень про власний предмет, тому що у самих (науках) таких засобів немає.

А тому філософія не може бути, і не є «узагальненням» для інших наук, наприклад, з метою визначити один загальний закон. У філософії свій власний предмет: «І тільки загальне, що перебуває у всьому без винятку, було, є і буде предметом філософії». Філософія освіти, у кращому разі – філософськи рефлексивна критика емпіризму в педагогічній теорії, але ніяк не частина такої. Якщо ж свою спробу реалізувати цю «функцію» назвати філософією освіти, то таке визначення буде необ'єктивним.

Якщо під філософією освіти розуміти по суті «метафізичну» надбудову над теорією освіти, то педагогіка виявляється зайвою. Методолого-педагогічний нігілізм спрямований витісненню педагогіки філософією освіти, він відмовляє педагогіці у можливості концептуального осмислення інноваційного педагогічного досвіду у контексті нової соціокультурної ситуації і бачить можливість її якісного розвитку. Для вирішення проблем сучасної педагогіки пропонують відмовитись від самої педагогіки, подібно до того як якби головний біль бралися лікувати за допомогою гільйотини [1. с. 92-93].

На відміну від класичної педагогіки, філософія глибше розглядає саме поняття «освіта». Аспектний підхід до змістовного трактування пропонує розглядати освіту як цінність, систему, процес, результат.

Тож, у визначенні наукового статусу вчені сходяться на тому, що філософія освіти має двоїтий характер – це наука та світогляд. Філософія освіти – це галузь наукових знань у системі наук, на основі чого виробляється індивідуальне світорозуміння та суспільна думка. Філософія освіти – інтегративна наука про освіту, в якій предметом є світоглядно-методологічне обґрунтування та узагальнення освітньої практики, а об'єктною сферою філософсько-освітнього знання – інтеграція ціннісно-цільових, системних, процесуальних та вихідних компонентів освіти.

Список використаних джерел:

1. Данилюк А.Я. Теория интеграции образования. Ростов-на-Дону. 2000. С. 92-93.
2. Сулима И.И. Философия образования и перспективы философии, *Вестник Мининского университета*. 2016. № 2.
3. Філософія освіти, / Т.Н. Кучера, Л.І. Насонова, В.В. Дейнека. Харків : ХНМУ, 2015. 63 с.